

Factsheet **Islam**, Radicalisering en Polarisering

Deel van een reeks Factsheets over levensbeschouwelijke radicalisering in het kader van het EDUC8-Project.

Ontwikkeld door CIRRA

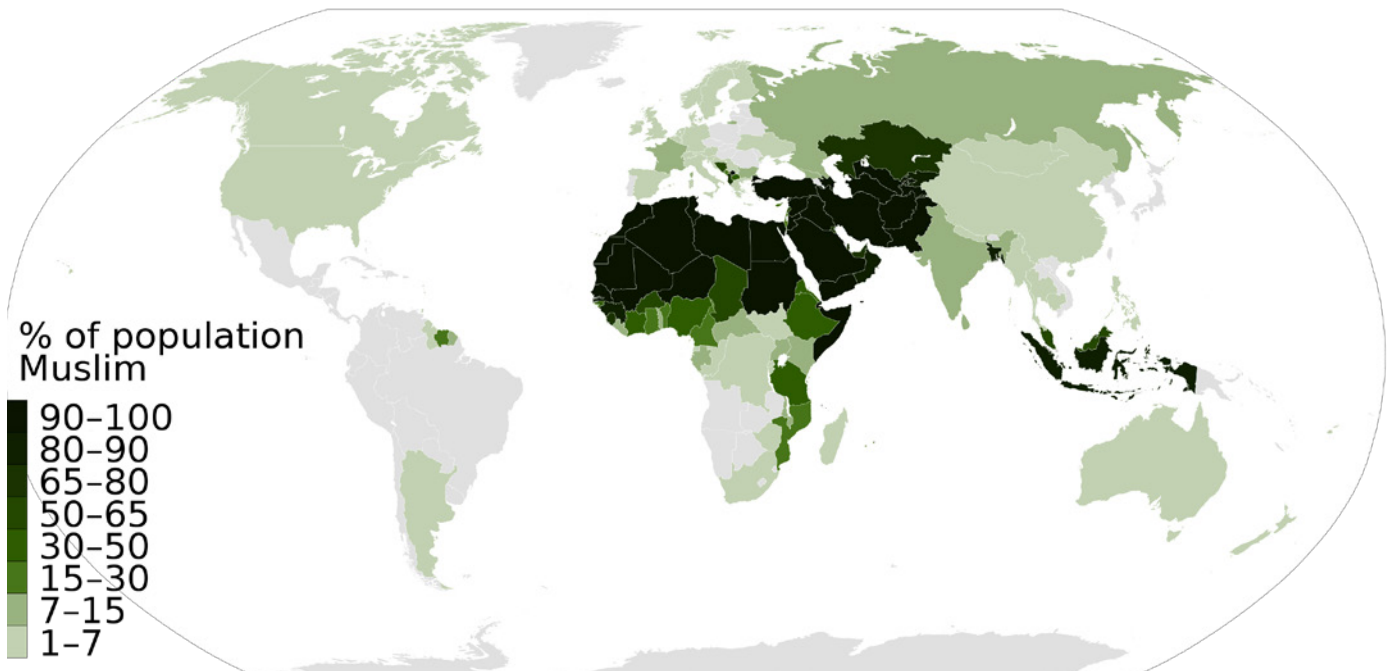

Gefinancierd door de Europese Unie

Inleiding

De islam is na het christendom de grootste wereldgodsdienst. De oorsprong ligt in Mekka, in het westen van het Arabisch schiereiland. De islam heeft ongeveer 1,6 miljard aanhangers wat ongeveer 24,1% van de wereldbevolking vertegenwoordigt.

Het grootste aantal van de moslimbevolking is geconcentreerd in Afrika en Azië maar er zijn ook moslims in Europa -vooral in Oost-Europese landen- zoals Kosovo, Albanië en Bosnië en Herzegovina. Door de grote migratiestromen in de jaren 1950 en 1960 heeft de islam zich, vooral via Marokkanen en Turken, in West-Europa gevestigd.

Figuur 1. Kaart toont het % moslimbevolking in elk land, wereldwijd.

Bron: M.Tracy Hunter via Wikimedia Commons: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Islam_percent_population_in_each_nation_World_Map_Muslim_data_by_Pew_Research.svg

Etymologisch gezien betekent de term islam onderwerping of overgave aan God door Zijn voorschriften te volgen. Net als het christendom en het jodendom kan de islam worden herleid naar de aartsvader Abraham die een aanhanger was van het zuiver geloof in één God. De islam wordt bijgevolg beschouwd als een monotheïstische religie. De primaire bron van de islamitische religie is de Koran. Dit heilige boek is via mondelinge weg door de aartsengel Djibriel (Gabriël) doorgegeven aan de profeet Mohammed. Hiernaast wordt de hadith wat duidt op de zegswijzen, handelingen en opinies van de profeet Mohammed beschouwd als de tweede belangrijkste bron voor de islamitische doctrine.

Oorsprong

Moslims beschouwen de islam als de laatste religie die door God is geopenbaard en die de voorgaand geopenbaarde wetgevingen vervolledigt. De islam is bijgevolg geen nieuwe religie maar is een voortzetting van de godsdienst die is begonnen bij Adam en die eveneens werd gepredikt door andere prominente profeten zoals Musa (Mozes) en 'Isa (Jezus). De profeet Mohammed (570-632) wordt door moslims geacht de laatste profeet te zijn die door God is gestuurd en krijgt bijgevolg de benaming 'Zegel der Profeten'. Het laatste geopenbaarde boek, de Koran, is gradueel geopenbaard over een periode van ongeveer 23 jaar. Hoewel de openbaring en het neerpennen van dit heilige boek tijdens het leven van de profeet Mohammed gefractioneerd gebeurde naargelang de toenmalige omstandigheden, is het pas na de dood van Mohammed dat de Koran werd verzameld tot één codex.

Mohammed heeft gedurende de 6de en 7de eeuw een deel van zijn leven in Mekka en in Medina doorgebracht. De context van de Koran dient bijgevolg ook vanuit dit perspectief te worden begrepen. De eerste twaalf jaar die Mohammed in Mekka doorbracht lag de focus voornamelijk op enerzijds het overtuigen van de Mekkaanse polytheïsten om te eenheid van God te erkennen en anderzijds een spirituele oplossing te bieden voor de onrechtvaardige stammenethiek d.m.v. sociale hervorming. De doelstelling van de overige elf jaar was om in Medina een eerste islamitische gemeenschap op te richten die een vertaling zou zijn van de ethische, religieuze en politieke waarden van de Koran. De profeet Mohammed is er desondanks verschillende veldslagen met wisselende successen in korte tijd in geslaagd om de toenmalige Arabische stammen te verenigen zowel op politiek als op religieus vlak. Na de dood van de profeet heeft het islamitische rijk zich onder de verschillende kaliefen (leider van de moslims) verder geëxpandeerd. Een belangrijk gegeven is overigens dat niet alleen de religie zich uitbreidde maar daarbij ook de cultuur via kunst, wetenschap, poëzie en filosofie en dit tot aan de grenzen van China in het Oosten tot Zuid-Frankrijk in het westen.

Rituelen

De islamitische religie is gevestigd op vijf geloofspijlers waarvan de eerste de geloofsbelijdenis is. Hoewel deze pijler niet bestaat uit fysieke handelingen en louter uit het uitspreken van bepaalde woorden wordt deze als de belangrijkste pijler beschouwd. Deze formulering die ook gekend staat als as-Shahada omvat namelijk de essentie van de islam waarbij wordt getuigd dat er slechts één God het recht heeft om te worden aanbeden en dat Mohammed zijn profeet en gezant is. Het uitspreken van deze getuigenis zorgt ervoor dat een persoon toetreedt tot de islam.

De tweede geloofspijler is het vijfdaags rituele gebed of het Arabische woord as-Salaat en wordt beschouwd als een rechtstreeks communicatie met God. Door middel van bepaalde handelingen en het opzeggen van specifieke teksten tracht de moslim een meditatieve staat te bereiken waarbij hij zich tijdelijk onttrekt van wereldse afleidingen. Het rituele gebed wordt overigens beschouwd als een belangrijke sleutel tot succes zowel in het wereldse als in het hiernamaals.

Az-Zakaat is de derde geloofspijler van de islamitische religie en wordt vertaald als de verplichte armenbelasting. Door het wegschenken van een deel van hun financieel vermogen aan de minderbedeelden trachten moslims hun ziel te zuiveren. De welgestelde wordt hierdoor gevrijwaard van gierigheid en hebzucht en de armen worden door middel van deze financiële bijdrage beschermd van jaloezie tegenover de rijken. Het hogere doel hierbij is dus om een sociale rechtvaardigheid in de samenleving te creëren.

Figuur 2. Biddende man
Bron: © fotokitas / AdobeStock

De vierde geloofspijler omvat het vasten tijdens de maand Ramadan, de negende maand van de islamitische kalender, en wordt ook wel as-Sawm genoemd. Het vasten volgens de islamitische traditie omvat het zich gedurende een maand te onthouden van eten, drinken en seksuele gemeenschap van zonsopgang tot zonsondergang. Het doel hiervan is om de ziel te bevrijden van afhankelijk in welke vorm dan ook.

Naast het bevorderen van sociale cohesie door het gemeenschappelijke gebed en het gezamenlijk verbreken van de maaltijd, heeft het vasten ook als doel om empathie en solidariteit te ontwikkelen voor de minderbedeelden.

Figure 3. Mekka tijdens Pelgrimstocht (Bron: © Konevi / Pexels)

De vijfde geloofspijler of al-Hadj doelt op de bedevaart naar Mekka die elke moslim éénmaal in zijn leven moet verrichten indien hij daarvoor fysiek en financieel in staat toe is. Het doel van deze bedevaart is om terug te keren naar de bron waar de islam is begonnen en zich door middel van verschillende rituelen volledig te onderwerpen en gehoorzaam te stellen aan de wil van God. Verschillende van deze rituelen kunnen overigens terug worden herleid naar Ibrahim (Abraham) en zijn familieleden.

Hedendaagse misconcepties

Mannen staan boven vrouwen

Één van de voornaamste oogmerken van de Koran was het herstellen van het sociale en economische onevenwicht op het 7de-eeuwse Arabisch Schiereiland. Het heilig Boek streefde Koran ernaar een egalitaire maatschappij te ordenen om als rolmodel voor de gehele mensheid te dienen. Op sociaal vlak betekende dit dat de positie van de zwakkeren in de maatschappij - zoals wezen, armen en vrouwen - aanzienlijk werd versterkt. Voornamelijk bij deze laatste doelgroep kan er vanuit verschillende verzen worden vastgesteld dat de Koran man en vrouw, zowel op moreel als spiritueel vlak, op gelijke voet plaatst. De hervormingen die de Koran van in het begin wou doorvoeren, hadden eveneens betrekking op het uit de wereld helpen van sociale ongelijkheid op vlak van geslacht, sociale status en ras. De Koran geeft aan dat het enige criterium waarop een gelovige kan worden beoordeeld, slechts betrekking kan hebben op diens niveau van vroomheid of taqwa. Mannen en vrouwen worden bijgevolg als gelijken en medestanders beschouwd in het nastreven van deze vroomheid of gerechtigheid.

De islam is een gewelddadige religie

Bepaalde passages die in de Koran voorkomen dienen te worden gesitueerd in de maatschappelijke context waarin ze ontstaan zijn. Deze verzen verwijzen immers naar situaties die niet samenvallen met de hedendaagse context. Het ruimere kader van deze passages is het zevende-eeuwse Arabië. Deze specifieke verzen geven meer details over de politieke actie van de profeet Mohammed in zijn tijd en kunnen slechts als les voor een ander tijdperk dienen indien kan worden ingeschat hoe de toenmalige samenleving functioneerde.

Om te begrijpen wat in de Koran gewelddadig lijkt te zijn, moeten de historische omstandigheden worden gereconstrueerd waarin het Koraniek discours ontstaan is en weerklonken heeft. Het zevende eeuwse Arabische Schiereiland bestond uit tribale samenleving. De basis van zo'n tribale samenleving was het verbond van de mensen met een godheid. Allianties waren gebaseerd op solidariteit en trouw aan het gegeven woord en onderlinge afspraken vormden de basis voor de sociale rust.

Geweld waarnaar in de Koran wordt verwezen, doelde bijgevolg op tribaal geweld wat gebruikelijk was binnen de samenleving. Overigens waren er voor de moslims strikte regels m.b.t. de veldslagen zoals het verbod op het doden van kinderen of het omhakken van bomen. Het geweld in de Koran druist in bijgevolg nooit in tegen de sociale regels van de maatschappelijke context waarin hij ontstaan is.

Polarization and Radicalization

Islam en geweld worden vaak met elkaar in verband gebracht. Verschillende gebeurtenissen die de ware islam geen deugd deden, hebben in het recente verleden plaatsgevonden. Denk aan de aanslag op het World Trade Center op 11 september 2011, de oprichting van extremistische organisaties zoals ISIS in 2014, de terreuraanslagen in enkele Europese steden,.... Hierdoor is de islam uiteraard vaak op een negatieve manier in de media gekomen.

Hoewel deze gebeurtenissen plaatsvonden op initiatief van islamitische groeperingen, staan hun handelingen in schril contrast met de leer van de islam. Deze extremistische groeperingen verantwoorden hun daden door het 'jihad' te noemen, maar de term wordt verkeerdelijk gebruikt om geweld te rechtvaardigen.

Hoewel radicalisme en extremisme de laatste twee decennia vaak geassocieerd worden met de islam, is geweld helemaal niet inherent aan de islam. De islam verbiedt immers het gebruik van geweld tegen eenieder, zonder onderscheid tussen gelovigen en niet-gelovigen. Het klopt dat de Koran bepaalde verzen over geweld bevat, maar we moeten ze steeds in de juiste context begrijpen. Het is niet de bedoeling dat we in onze huidige maatschappij de Koranverzen letterlijk interpreteren en toepassen. Dit zou niet stroken met de bedoeling van de tekst.

Radicalisme en extremisme hebben doorheen de jaren verschillende vormen aangenomen. Zo kampten we in de vorige eeuw met enkele rechts-extremistische organisaties en groeperingen. Ook het communistisch extremisme had een negatieve impact op de Westerse samenleving. De laatste jaren kampen we ook met het oprukkend islamitisch radicalisme. Wat hiermee duidelijk wordt, is dat geweld niet per se inherent is aan een bepaald geloof, een bepaalde filosofie of ideologie, maar dat tal van verschillende factoren leiden tot extreem gedachtegoed. Dit komt voort bij verschillende geloven, filosofieën en ideologieën en daar heeft de islam geen patent op. Dit wordt ook bevestigd door de Israëli schrijver en intellectueel Amos Oz:

Fanatisme is niet enkel het erfgoed van Al Qaida of IS, Jabhat Al-Nusra, Hamas en Hezbollah, van neonazi's, antisemieten, blanke superioriteitsdenkers, islamofoben, de Ku Klux klan, de heuveltop-hooligans en andere bloedvergieters in naam van hun overtuigingen. Al die fanaten en wat daarop lijkt – we kennen ze allemaal. Ze kijken ons dag in dag uit aan vanaf het televisiescherm, gepassioneerd zwaaiend met gebalde vuisten voor cameralenzen, allerlei oubakken leuzen in de microfoon brullend...¹

Geweld is niet inherent aan geloof, maar de mens zelf gebruikt geloof voor zijn eigen belangen. Alles wat in handen van mensen komt kan verkeerd uitdraaien. Het meest sublieme object in de handen van mensen kan op het kwaad uitlopen. In het latijns wordt het als volgt uitgedrukt "Corruptio optimi pessima" of "Het allerbeste wordt het allerslechtste als het in zijn tegendeel omslaat".

¹ O. AMOS, Beste Fanatici, Drie essays, Amsterdam, De Bezige Bij, 2017, p.23.

Cover: Het Sheikh Zayed Grote Moskee Centrum, Abu Dhabi, VAE.
Foto door © Makalu / Pixabay

Deze infographic werd gefinancierd door het Fonds voor interne veiligheid van de Europese Unie - Politie. De inhoud van deze infographic geeft alleen de mening van de auteurs weer en valt uitsluitend onder hun verantwoordelijkheid. De Europese Commissie aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het gebruik dat eventueel wordt gemaakt van de informatie die erin is vervat.

Copyright © EDUC8 2021. Alle rechten voorbehouden.

